

Ödünç alınmamış kelimelerin yazarı: Akif Emre

Suavi Kemal Yazgıç/ Şair-Yazar

<http://www.star.com.tr/acik-gorus/odunc-alinmamis-kelimelerin-yazarı-akif-emre-haber-1349423/>

Akif Emre için kaleme alınması gereken son metin bir anma yazısı olmalı belki de. Yine de olabildiğince az bir anma yazısı kaleme almaya çalışacağım. Zira kolayca kotarabileceğimi düşündüğüm bir anma yazısı onun zihin dünyasını inşa ettiği zemine mayın döşemeye benziyor benim için... Niçin mi? O da bu yazının konusu işte.

Çinlerin beddualarında kullandığı anlamda “ilginç” bir çağda yaşıyoruz. Güya “Bilgi Çağı”nda yaşıyoruz ama maruz kaldığımız enformasyon bombardımanı, bilgi sahibi olmamızın önündeki en büyük engellerden biri. Dolayısıyla değişimlerden ziyade savrulmalara açık bir zihin dünyasına sahibiz. Bu karamsar tablonun dışında duran az sayıdaki insandan biri de merhum Akif Emre idi.

Akif Emre, bu dünyadan bir yolcu olarak geçti. Ancak keyfi bir yolcu değil istikameti konusunda titizlenen, kibleye yönelmenin hakkını veren bir yolcu oldu o. Hem zihin dünyasında hem de içinde yer aldığımız dünyada uzun yolculuklar yaptı Akif Emre. Yaptığı belgesel ve röportajlar hep o uzun yolculuğun birer meyvesi oldular. Yönettiği medya kuruluşlarında aynı uzun soluklu yolculuğu sürdürmeye çalıştı. Yolculuğun uzun soluklu olmasından ziyade yol haritasının belirlenmesinde günöbirlik kriterlerin ötesinde uzun soluklu ilkelerin göz önünde tutulmasının peşinde oldu Emre. Yolculuğun uzunluğu nasip meselesiydi zaten. Bize sorulacak olan o nasibin

nasıl anlamlandırıldığı ve kullanıldığı idi. Akif Emre, gününü kurtaran bir kaptan olmayı reddettiği için kimi yolculukları akim kalsa da seferi boyunca alını ak kalmayı başardı.

Yolda olmayı, yolcu olmayı önemsemi merhum Akif Emre. Tarihçi Braudel'in "Bir yol uygarlığı" olarak tanımladığı İslam medeniyetinin dairesi içindeydi. Yani bir kıblesi vardı. Kıblesi olan ve nereye giderse gitsin kıblesini gözetken bir insanın dikkati ve rikkatiyle amel etti. Düşünmek ve yazmak da onun için amellerden bir amel olduğundan kıblesini önceleyerek yazdı. Slogan atmadı. "İnsanın hakikatini 'güç'le kurduğu ilişki belirler" tespitini bir tespit olmanın ötesine taşıyarak hayatının bir parçası kıldı.

Müstağrip aydınlar

Vefatından hemen sonra yayınlanan Müstağrip Aydınlar Yüzyılı'ndan başlamak lazım belki de söze. Akif Emre'nin yazdıklarında yaşadığımız iki savrulmanın kritiğini okumamız mümkündür. Birincisi liberalleşme ve sekülerleşme, ikincisi de muhafazakarlaşma. Batılı yaşam tarzının içselleşmesinden doğan bu iki savrulma, 1980'lerden beri süren dönüştürme gücünü önümüzdeki dönemde de korumaya devam edecektir.

Akif Emre, bu iki tehditten ikincisi olan muhafazakarlığın İslamcılığın diri, düşünsel ve aksiyoner karakterini tehdit ettiğini söyler; "Muhafazakarlaşma siyasal ve kültürel iktidarlar karşısında uzlaşarak tezlerinden vazgeçilmesi karşılığında; adaletin, merhametin sesinin boğulması demektir. Bugün hem İslamcılığın muhtevasının boşaltılmasına yol açacak hem de İslamcılığın anlaşılmasının önündeki yanılısama muhafazakarlaşmadır."

Âkif Emre, niyetlerle değil kavramlarla yazmayı amaçlayan bir yazardı. Bu amacı tercih etmek hem bağımsız bir duruşu hem de sahih bir derinlik talebini gerektirir. Ancak bu tercihin bir bedeli de vardır. Zira niyetlerle değil kavramlarla konuşmak anlık rüzgârları kâra çevirmekten vazgeçmeyi gerektirir. Kelimeleri yelkenlerini şişirmek için kullananlar, onlara yelkenlerini şişirebilecekleri anlamları vermek için içlerini boşaltmaktan çekinmezler. Bu sebeple de kavramlarla değil niyetlerle yazmayı tercih ederler. Çünkü gemisini yürütmekten başka anlık bir niyeti olmayan kişi için kavramlar birer ayak bağıdır.

Yazılarının başlıkları üzerinden bir Akif Emre okuması yaparsak zannediyorum ki onun zihin dünyası ve öncelikleri hakkında da kayda değer ipuçlarına ulaşabiliriz. Mesela "Ertelenmiş Sorunun Cevabı Yoktur" başlığı Âkif Emre yazılarının temel karakteristiklerinden birini yansıtır esasen. Bu soru sadece ait olduğu yazının içeriğinde değil Akif Emre'nin hayata bakışıyla ilgili de fikir vermektedir.

"Tüm bu elde ettiklerimize, feda ettiklerimize, vazgeçtiklerimize değer mi?" sorusu bir karakter imtihanının üç temel sorusu yerine geçer ve "En son ne zaman bir Hz. Ömer menkıbesi dinledik?" sorusuyla da köklü bir şekilde ilgilidir. Tıpkı Euroİslam ve İslamafobyaya kavramlarının birbirleriyle olan "Protestan İslam Stratejisi" ilgisi gibi. İlimli İslam'ın raf ömrünü Kapıkule ile Habur arasına sıkışmayan bir vizyon ile değerlendiren Âkif Emre'nin

muhafazakârlığa yaptığı eleştiriler elbette günlük hesapların dışında bir hesaplaşmayı ve yüzleşmeyi gerektiriyor. Âkif Emre tam da bu yüzleşmenin zeminini hazırlıyor yazdıklarında: “Evet, Batıcı elit toplumun hafızasını tümüyle silip yeni bir toplum ortaya çıkarmakta yaya kaldı, büyük ölçüde başarısız oldu. Ama muhafazakarların sandığı gibi tırmandıkları siyasal mevkiler de ideolojik muhtevasını değiştirmede. Tam aksine (kendileri) sosyo-ekonomik olarak, siyasal olarak merkeze yaklaştıkça, Müslümanca kaygıların renginin solmaya başlayacağını tahmin bile edemediler. Hatta artık bu muhteva boşalmasının farkına bile varmayacakları yeni durumla karşı karşıya kalarak; yapının muhafazakarlaştığı oranda sekülerleştiği, toplumsal alanda muhafazakarlaşma ile sekülerleşmenin atbaşı gittiği pek çok ezberi bozmaktadır. Küresel kapitalizme eklenmenin getirdiği hayat tarzı, dünya görüşü, ekonomik ve siyasal ilişki biçimleri ve hepsinden önemlisi insan teki üzerindeki dönüştürücü etkisi muhafazakar seküler modeli ortaya çıkardı.”

İşte böylece Akif Emre, yazdıklarında “ödünç alınmış” ama bedeli ödenmemiş, sorgulanmamış hayalleri gündeme getiriyor; kavramlar yerine niyetlerle konuşmanın sadece kavramları kaybetmekle değil niyetleri de saptırmak ve kirletmekle sonuçlandığını ortaya koyuyordu.

Yazılan ve yazılmayan

Akif Emre'nin İz'leri de Çizgisiz Defter'i de yazılıp geçilen değil yeni yazılar yazmak için yol haritaları sunan metinlerden oluşuyor. Bir bakış açısının nasıl inşa edildiğinin satır aralarından hissedildiği metinler bunlar. (Ki yazarlıkta bakış açısı olmazsa kelime oyunlarının ötesine geçmek, bir metnin bütünlüğünü yakalamak pek de mümkün değildir.) “Kızıldeniz'de İstanbul Yalıları”nı görmek “MalcolmX'in Firavunları”nı yazmak yahut “100 Yıl Sonra Süleyman Demirel Posterini”ni öngörmek işte bu bakış açısının ürünü olabilir. Akif Emre'nin Çizgisiz Defteri'ne bıraktığı İz'leri takip etmek “Gırnata'daki Nar Ağacı”nın gölgesinde Moriscolarla tanışmaktır. Patani'de “Ormanda Filizlenen Medrese”nin çocuklarıyla göz göze gelip Cezayir'de zorunlu iskânın sebep olduğu gecekonducularda Sezai Karakoç'un atlarını aramaktır bu kitapları yazma mesaisi.

Akif Emre'nin bütün bu yazı mesaisini sonucunu bir “gazeteci-yazar”ın kariyerinin ötesine geçirip bir “yazar”ın külliyatına dönüştüren ise kurduğu her cümlede aynı zamanda şahsiyetinin de izini bırakmış olması. Onun ilkokul yıllarında tuttuğu harita metot defterinin hatırasına sahip çıkması gibi kurduğu her cümleye de sahip çıkması, yazarak sadece cümle kurmadığının, şahsiyetini de ağır ağır inşa ettiğinin bir göstergesinden başka nedir ki?

Akif Emre'nin yayınlamış diğer iki kitabını ise “zihin coğrafyasındaki geziler” olarak görüp anlamlandırmak mümkün. Özellikle de Göstergeler'i...

“Toplumların kimliğini ve aidiyet bilincini yansıtan göstergelerin yanılsamayla geçiştirilemeyecek önemi vardır. Zaten kendi göstergelerini üretemeyen veya kendi göstergelerine yaslanmayan toplumların medeniyet üretme ihtimalleri yoktur. Modernleşmeyi,

toplumun beslendiği tüm geleneklerden kopuş olarak algılayan Türk elitinin kendi modernleşme geleneğini oluşturup oluşturmadığı bugün bile çok ciddi bir sorun olarak canlılığını koruyor.” Akif Emre’nin bu cümlelerini niçin ve hangi kaygılarla yazdığını özetlemesi sebebiyle buraya alıntılamaı doğru buluyorum. Kreselliđin Fay Hatları ise Sođuk Savař sonrası ağızlara sakız olan “Yeni Dünya Düzeni” kavramının arka planını okuyabileceğimiz önemli bir kitap. İstikametın hakkını vermenin ne anlama geldiğini yazdıklarından okumak mümkün. Ancak onu okuyacakların bir de Akif Emre’nin yazmaktan imtina ettiklerine dikkat etmelerini isterim. Bu elbette yazdıklarına dikkat etmekten daha zorlu bir dikkat gerektiren bir eylem farkındayım. Ancak bir yazarın yazmamayı tercih ettikleri de hesaba katılmadan yazmayı tercih ettiklerinin tercih sebebinin tam anlaşılmayacağını düşünüyorum. Onun neyi yazmamayı tercih ettiğini ise yazdıklarının tamamının kitaplaşmasından sonra görebileceğiz.

Akif Emre’yi okuma sürecine son noktayı koyamamış olmamız da bir vebal olarak hepimize yeter zaten...